

Norwegian A: language and literature – Higher level – Paper 1
Norvégien A : langue et littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Noruego A: lengua y literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
 Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
 Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- The Bokmål version is followed by the Nynorsk version.
- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Choose either the Bokmål version or the Nynorsk version.
- Question 1 consists of two texts for comparative analysis.
- Question 2 consists of two texts for comparative analysis.
- Choose either question 1 or question 2. Write one comparative textual analysis.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- La version en Bokmål est suivie de la version en Nynorsk.
- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Choisissez ou la version en Bokmål ou la version en Nynorsk.
- La question 1 comporte deux textes pour l'analyse comparative.
- La question 2 comporte deux textes pour l'analyse comparative.
- Choisissez soit la question 1, soit la question 2. Rédigez une analyse comparative de textes.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- La versión en Bokmål es seguida por la versión en Nynorsk.
- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Elija la versión en Bokmål o la versión en Nynorsk.
- En la pregunta 1 hay dos textos para el análisis comparativo.
- En la pregunta 2 hay dos textos para el análisis comparativo.
- Elija la pregunta 1 o la pregunta 2. Escriba un análisis comparativo de los textos.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Norwegian A: language and literature – Bokmål version

Norvégien A : langue et littérature – version en Bokmål

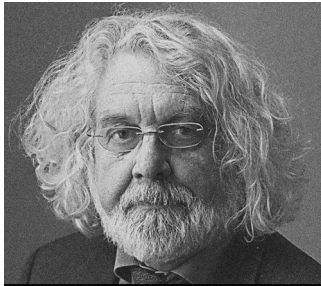
Noruego A: lengua y literatura – versión en Bokmål

Velg enten oppgåve 1 eller oppgåve 2.

1. Analyser og sammenlign de to tekstene nedenfor. Pek på likheter og forskjeller mellom de to tekstene. Vis sammenhengen mellom kontekst, mottakergruppe, formålet med tekstene og litterære og språklige virkemidler.

Tekst A

Gravferd i øyer

Edvard Hoem

BEINT FRAM

Sør-Norge hadde enno ikkje tatt vinterdrakta på, da skrivaren køyrde til Øyer i Gudbrandsdalen for å vera til stades i tante Agnes si gravferd. E6 var berr, men på sidevegane var det eit tynt islag, der ein bil med fart kunne forårsaka stor skade.

Øyer kyrkje ligg eit godt stykke oppe i Midtbygda. Den vakre prestegarden tronar på den andre sida av vegen som svingar opp mot Øyerfjellet.

Øyer har ein viktig plass i mi familiehistorie. Mor voks opp her, i Nordbygda. Ho fekk sin einaste skulegang på Vidarheim skule og arbeidde på gardane der som ung, først og

fremst på Lunke og Skjøsberg. Morfar var tømmermann, sønene hans var også i byggebransjen.

Dei siste seksti åra har eg kome til Øyer med ujamne mellomrom, og er har sett den gamle Øyer-bygda forsvinne.

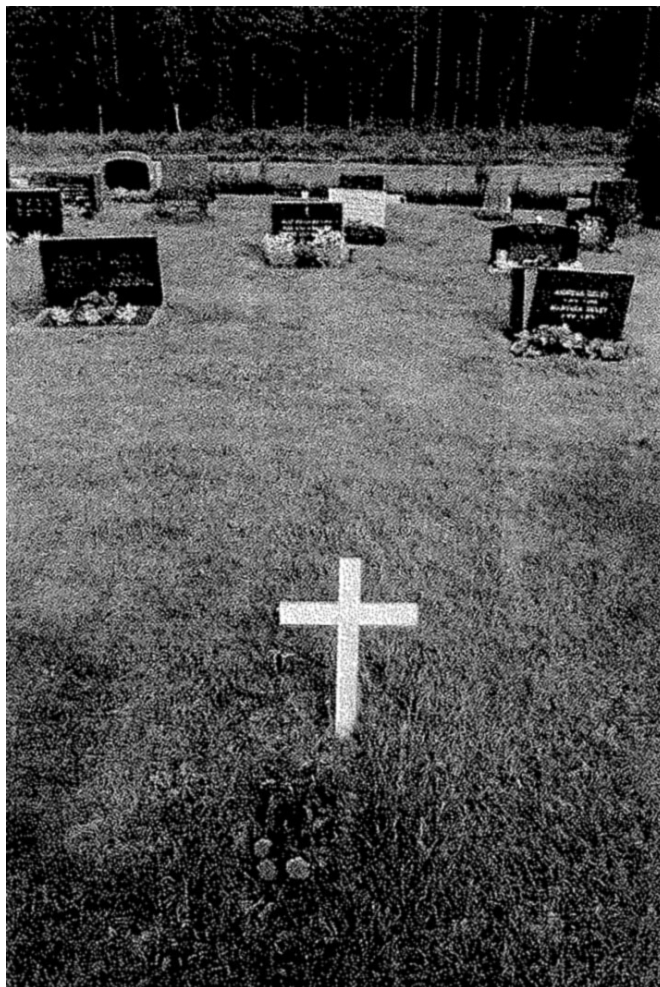
Den hadde sine klasseskilnader, men også sin identitet og sine folkelege tradisjonar. I den romslege prestegarden møtest bygdefolket framleis til polonese i jula kvart år.

Eg gjekk til morfars og mormors grav. Utsynet derifrå, mot

bygda og Lågen, minner meg om mine eigne aldrar, og om tida som går.

Den næraste familien sørger, men tante Agnes hadde levd eit godt liv og var nittitre da ho tok farvel med denne verda. Ho var ei skarp og munter lita dame, som ville at alt skulle vera i orden, ute og inne. Folk skulle ha nok mat og varme klede, og så fekk dei gjera si plikt og klara seg som best dei kunne!

Så steig eg inn i orgelmusikken og sat der saman med familie og bygdefolk og venta på at seremonien skulle begynne. Presten Øyvind Sagedal kom inn frå sakristiet. Kyrkjeklokkene ringte. Sagedal er radikal debattant og Palestina-aktivist, men først og fremst er han presten til Øyer, som ein sa før, ein prest som er saman med bygdefolket i glede og sorg. Med den ro som stunda gjorde krav på, førte han oss gjennom gravferdsliturgien

GRAVFERD: Eg greip meg i å ønske eg sjølv fekk ei slik avslutning, skriv Edvard Hoem.

og landa fjellstøtt da han song veksel song med kantor, ho på orgelgalleriet, han framfor altaret.

«Snart fell det snø på Øyer kyrkjegard, og i skogane i det som var mors barndomstrakter»

Da vi kom ut på kyrkjegarden skjedde det som eg seint vil gløyme. Kista vart senka, og presten kasta på tre spadar med jord. Så sa han: – No skal vi alle vera med på å fylle grava igjen. Det bør skje mest mogleg stille.

Spadane stod klare. Sønnesøner og slekt, bygdefolk og tilreisande, menn i ulike aldrar, og nokre kvinner, tok kvar sin spade og gjekk i gang. Klumpar

med halvt frosen jord, stein og sand, fylte grava. Folk skifta på, og etter ti-tolv minutt var grava kasta igjen,

kransane vart lagt på toppen, og vi song dei to siste versa av «Deilig er jorden».

Attfyllinga av grava var ein del av gravferdsseremonien. Eg greip meg i å ønske eg sjølv fekk ei slik avslutning. Ei kiste som står i ei open grav under open himmel, utsett for regn og snø, gjer det vondt å gå ifrå. Jorda skal gøyme den døde, og vi som enno lever, skal pakke den

døde inn. Seremonien i Øyer vida seg ut til eit gripande vitnemål om fellesskapet blant dei levande, da grava var fylt og klokkene ringte for siste gong for Agnes Nylund.

Sagedal har skikken frå Møsstrand i Telemark. Menighets-rådet har godkjent opplegget. Dei etterlatne kan velja om dei vil ha denne fremgangsmåten. Fleire og fleire vil det.

Snart fell det snø på Øyer kyrkjegard, på brattene og i skogane i det som var mors barndomstrakter. Dei som var unge på Skjøsberg og Lunke, på Olstad og Mæhlum da eg kom hit første gong, er blitt utgamle eller er gått bort. Tante

Agnes kviler i ei attfylt grav. Alt er i orden ved Øyer kyrkje, ute og inne. Dét ville tante Agnes ha likt.

Edvard Hoem
forfattar og skribent

Edvard Hoem, *Klassekampen* (2013)

Tekst B

Lørdag 6, september 2014

POETISK PRAKSIS**EG BEKLAGER;
MEN EG HAR DET GODT**

5 Eg beklager, men eg har det godt
Eg sykla ut til sanddynene, solnedgangen
Den fredelege kvelden der kveldssolstrålene
lyste opp toppen av alle lange tynne strå
bortover sanddynene medan graset og tiriltunge
og sand og gullbasser låg i skygge

10 Eg beklager, men eg veit om alt det fæle
og har likevel vore ute og hatt det godt
Sola som sakte gjekk ned over
det blikkstilte havet
Den dirrande søyla av rødt lys
som stod der i sjøen som ei helsing frå Munch
og Gud og mine ungdoms forelska plakatar

15 Eg er lei meg, men eg kan ikkje anna enn
vera så inderleg glad
Då eg hadde ete og drukke og sett og tenkt
gjekk eg bortover verdas vakre stiar
i slyngande bogar av musikalske svingar
mellom blomar og strå og humlemildt liv

20 og så!
tre hegrar inn frå furuskog og over knausane
og like inn i solnedgangens lysande himmel
og streif av skyer og gull

25 og eg visste brått at nett slik som dette
er det når alt er over
å sveva inn i ein stor og lysande fred

Eg tømde mi lerke og hjarta song
og eg bøygde meg mot sanden og sa
eit einaste enkelt og hemmeleg ord

Helge Torvund, *Klassekampen* (2014)

Blank page
Page vierge
Página en blanco

2. Analyser og sammenlign de to tekstene nedenfor. Pek på likheter og forskjeller mellom de to tekstene. Vis sammenhengen mellom kontekst, mottakergruppe, formålet med tekstene og litterære og språklige virkemidler.

Tekst C

PC-en ut av klasserommet

Skole. PC er et godt arbeidsverktøy. Men det er også et distraksjonsverktøy.

Kronikk

Oddbjørn By Forfatter av Memo og norgesmester i hukommelse.

Publisert: 1. apr. 2012 23 17 Oppdatert: 01. apr. 2012 23 17

Læring på skolen, og konkurranser i hukommelse handler om mye av det samme. I begge situasjoner skal man prøve å huske det man lærer eller observerer. Som hukommelsesmester får jeg ofte spørsmål om hva jeg mener om opplegget på skolen. I dag vil jeg dele noen synspunkt på bruken av PC.

Først av alt: Det finnes mange fordeler med å bruke PC. En fordel er at elevene får variasjon. Når vi skal lære mye teori kan variasjon gjøre det enklere å ta til seg kunnskapen. Det er også nyttig å mestre dataprogrammer før man skal ut i arbeidslivet. Men det er forskjell på arbeid og læring.

PC er et godt arbeidsverktøy. Men det er også et distraksjonsverktøy. Som læringsverktøy kan det fungere. Men folk som gikk på skolen før dataalderen gjorde det ikke dårligere enn dagens elever.

Glorifisert skrivemaskin?

Å unngå distraksjoner er viktig for å lære godt. PC på pulen under vanlig undervisning kan ødelegge for konsentrasjonen og dermed hukommelsen. Bruken av PC har ikke bare distraksjoner gjennom Internett. Også programmer på PC-en kan bli fristende. Dess mer PC-en blir

brukt på skolen, dess flere andre ting må vike. Sannsynligvis lærernes undervisning også. Man kan si mangt om den, men nå er det nå engang slik at læreren ofte er klasserommets fremste ekspert på faget. Dessuten er det læreren som lager prøvene. Ikke Wikipedia, Google eller et program på PC-en. De fleste lærere formidler gjennom undervisningen hva som er viktig å kunne.

Hva venter på universitetet?

Stor bruk av PC på skolen kan være en bjørnetjeneste for elevene. På høyskole og universitet venter en annen hverdag. Også der er PC-en nyttig til gloselæring, oppgaver og andre situasjoner. Men det er først og fremst forelesningene og pensumbøkene som gjelder. Har du satset dine kort på forelesninger og pensumbøker har du god sjanse. Sensor på eksamen gir blaffen i hva du har googlet. Og på muntlig eksamen er du hjelpeløs uten at du husker pensum. Sensorer elsker det som står i pensumbøkene. Det er godt mulig at sensor eller foreleseren har skrevet pensumboken selv.

Det er også forskjell på arbeid og læring. PC er først og fremst et arbeidsverktøy. Hvor stor

verdi har egentlig PC-bruken på ungdomsskolen senere i livet?

Lesehastighet

PC åpner helt klart for muligheter til å lære på mer spennende måter. Men når det gjelder selve lesingen av tekst, så viser Nielsen Norman Groups undersøkelser at lesehastigheten på Kindle og iPad er 6 til 10 prosent langsommere enn på vanlig papir.

La oss være realistiske. Å ha tilgang til PC skaper ofte mer distraksjoner enn uten PC. Det arbeidet du ikke får gjort i skoletiden er dobbelt så vanskelig å få gjort på fritiden. Når du først sitter i et klasserom er det bedre å få oppgavene gjort enn å bli fristet til andre ting. Det er mye forlangt at tenåringer skal ha selvdisiplin på nivå med telemarksbataljonen – og klare å unngå Facebook, spill nettaviser og andre distraksjoner – når PC-en står der. Nesten alle lærere jeg har snakket med rundt i landet er veldig bekymret over utviklingen. Og tenk hvor mye penger som går med på datamaskin til hver enkelt elev. Penger som heller kunne blitt brukt til å følge opp elever som sliter. Eller andre ting som har bedre effekt enn datamaskiner.

[...]

Hvor er resultatene?

Med gode karakterer kan du bli nesten hva du vil. Får du dårligere karakterer blir valgene begrenset. Eller du må bruke måneder og år på å forbedre karakterene til å komme inn på

studiet du ønsker. Måneder og år du kunne brukt på reising, folkehøgskole eller hva du vil. Utstrakt bruk av PC har ikke gitt gode nok resultat. Det kan virke som at kommersielle krefter har tatt knekken på sunn fornuft.

Avgrenset bruk er trolig best. Bruk gjerne PC, men ta den ut av klasserommet. Bruk heller et skikkelig PC-rom, eller ta den frem ved behov.

Oddbjørn By, *Aftenposten* (2012)

Tekst D

Du lever bare én gang

For moderne, digitale familier er selv bilturene individuelle etapper.

ESSAY
Jan Inge Reilstad

Fem på ferie til Andalucia. Vi hadde gledet oss lenge. De tre ungdommene på 14 og to x16 hadde alle avstått fra å medbringe datamaskiner og padder, ferien skulle være litt mer IRL (in real life) – men mobiltelefonene var jo med. Super-smarte som Iphone4s og Samsung Galaxy-versjoner. Nylagde spillelister. Ørepropper.

I bilen en av de første dagene, på vei inn til Almunécar, etter at jeg høylytt irriterte meg, for det som følte som n'te gang, over mobiltastingen og selvfotoferingen ute og inne og overalt, fortalte jeg om et spesielt medieøyeblikk i egen ungdom hvor jeg tok meg selv i et sterkt eksistensielt behov for å være IRL – som knapt fantes som begrep på den tiden, hvor det bare var tv-en som følte reelt livssugende. Jeg satt alene i kjellerstuen og så på en film, men fikk følelsen av at jeg ikke levde, at det var nok passivt input nå, slo over på Dagsrevyen, for tilkobling til verden, men

fikk snart samme følelse. Skrudde av tv og på det massive Pioneeranlegget, men snart kom samme følelse. Så av med stereoen og opp med boken, helt sikkert en god roman, før det gikk på samme måte med den, og jeg husker godt at jeg tenkte: Kan jeg virkelig ikke bare sitte her og slappe av og tenke over livet og være i meg selv, satte meg til og skrev mediehendelsen ned...

De tre i baksetet lo litt av historien, pliktskyldigst hørtes det ut som. Kan unge ha slike opplevelser i dag?

Vel hjemme påberopte jeg meg intervju med ungdommene om deres medieferie. Med deres egne ord virket det knapt som de var på nett, og bare sjelden brukte smarttelefonen til noe som helst. To av dem er mest av alt sosiale mediebrukere med Facebook som mediesenter, den siste mer kunnskapssøkende enn relasjonssøkende – en nettsurfende googlist, med lett Asperger-diagnose. To web 2.0 altså, og én web 1.0.

Nettsurferen fortalte for eksempel at han hadde

HVA ER PRIVATLIV?
Privatlivet har aldri vært mer eksponert.
Er det så farlig?

kjørt med Street View over Gibraltar på Google Maps, og kjente nærmest igjen de enkelte apekattene da vi ankom IRL. For de nettverksorienterte var Facebook fortsatt stedet, men de mer bildesentrerte applikasjonene ble stadig viktigere (Vine, Instagram, Snap Chat, Kick Messenger) – kun to bilder ble lagt ut med apekatt på hodet. Holdningen var enkel og som følger: «nå eg va mindre va eg dumme å la ud ting på fb, nå e det merr å liga sider så du kan følga». De mente at alle deres venner hadde mediebruk som dem selv, som kan forkortes til: Facebook og bildedelingsmedier 24/7 på smarttelefon.

Fra mitt lett observerende ståsted så mediebruken mye mer omfattende ut: selv bilturene var individuelle etapper, trøkket sammen i en halvdau Ford Focus ble også den kronglete og meget usedvanlige naturopplevelsen av en kjøretur opp til Ronda fra Mijas en parade i taus, innadvendt fraktalfamilie-not-IRL, med lukkede øyne og øreproppene i. Kafé- og restaurantbesøk startet alltid med forespørsel om Internett

og passord. Uten nett spilte de: «Subwaysurf» og «Bikerace» (de sosiale mediebrukerne), «Guess the Brand» og «Guess the Place» (nettsurferen). Med nett var de gjerne innoom tv2.no og vg.no. men etter at de hadde sjekket sine favoritter: Man U, den andre Liverpool og Tour de France, helst rett på Facebook for jenta. Vi nektet dem telefonbruk under selve maten, til en del munnhuggeri med potensial for IRL. Deres tyngste argument var at det var så kjedelig å vente på maten. Ingen av dem angret imidlertid på at de ikke hadde tatt med datamaskin, det ville gått ut over brunfargen, mente de, selv om det hendte de på stranden klagde på solen, og heller oppsøkte en trådløs strandkafé. Mye tyder på at de faktisk ikke trenger datamaskinen annet enn til skolearbeid, som jo ofte også kommer i kategorien kjedelig. Vel, tv-serier finnes, og konsumeres gjerne individuelt på dataskjerm på rommet hjemme.

Hashtag # dulbeg: Bildet av flere skotupper i ring indikerer at mange sitter tett sammen og er hypersosiale. Videoen fikk 6700 likes på et blunk, før den ble slettet. Hashtag # dulbeg står for «du lever bare én gang».

Rett før vi reiste på ferie laget en av guttene en seks sekunders videosnutt på Vine; bilder av flere skotupper i ring som indikerer at mange sitter tett sammen og er hypersosiale, så kommer en person inn og det viser seg at det bare er han som sitter alene på badet og filmer en herreløs skotuppring, en loner med sosiale medier som IRL.

Han publiserte den under Hashtag # dulbeg. Videoen fikk 6700 likes på et blunk, før den ble slettet. Vine er et temporært sosialt bildemedium publikasjonene ligger gjerne noen dager heller enn noen sekunder, slik som for eksempel på Snap Chat, men slettes alltid etter en viss tid. Hashtag # dulbeg står for «du lever bare én gang». Hashtag'en indikerer metaperspektiv på engasjement og livskvalitet. Videoen indikerer selvironi og distanse til egen mediebruk.

[...]

Du kan ikke gå ned i samme elv to ganger, sa Heraklit for 2500 år siden. Du kan ikke gå ned i samme elv én gang, sa imidlertid Georg Johannesen for 25 år siden. Men med internett og de nye mediene kan man kjøre over Gibraltar tusen ganger, når man vil og hvorfra man vil. Det kan selvsagt komme til å bety at mange ikke vil gå ned i noen elv noen gang – eller føle lokal tilhørighet eller beherske noen som helst lokal offentlighet. Men det kan også medføre at

den fysiske verden blir enda mer reell. Når internettets fiktive medieverden er blitt så mangfoldig og virkelighetsnær, vil elvene etter hvert kanskje bli tiltrekkende slik de var for Buddha – som kilde til nærvær og virkelighet, når de digitale *natives* endelig slipper taket i medieplattformene og lar seg falle ned IRL.

Det er altså ikke bare grenseoppgangene mellom det private og offentlige som må gås nøye og ettertenksomt opp hver eneste dag fremover, også grenseoppgangene mellom selvet og kroppen er blitt utydelige, ikke minst for de unge. Kroppsliggjøringen av verden er utvilsomt blitt vanskeligere og viktigere, i dag ganske sikkert en sterkere opplevelse enn den jeg i min tid hadde. Den krever imidlertid at de unge må være smartere enn sine smarttelefoner, ha kollektiv identitet sterk nok til oppbyggelige Google-søk, ha selvfølelse nok til menneskelig status på Facebook. Det spørres om det hjelper med Odysseen og fortellingen om hvordan Odyssevs opplevde sirenenes sang, selv om han ganske sikkert hadde brukt hashtag # dulbeg om han hadde fått oppleve web 2.0.

Norwegian A: language and literature – Nynorsk version

Norvégien A : langue et littérature – version en Nynorsk

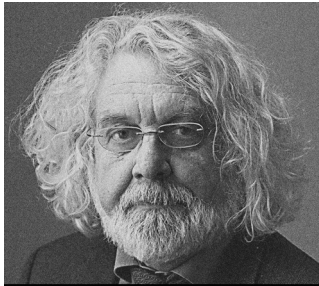
Noruego A: lengua y literatura – versión en Nynorsk

Vel anten oppgåve 1 **eller** oppgåve 2.

1. Analyser og samanlikn dei to tekstane nedanfor. Peik på fellestrekk og skilnader mellom dei to tekstane. Vis samanhengen mellom kontekst, mottakargruppe, formålet med tekstane og litterære og språklege verkemiddel.

Tekst A

Gravferd i øyer

Edvard Hoem

BEINT FRAM

Sør-Norge hadde enno ikkje tatt vinterdrakta på, da skrivaren kørde til Øyer i Gudbrandsdalen for å vera til stades i tante Agnes si gravferd. E6 var berr, men på sidevegane var det eit tynt islag, der ein bil med fart kunne forårsaka stor skade.

Øyer kyrkje ligg eit godt stykke oppe i Midtbygda. Den vakre prestegarden tronar på den andre sida av vegen som svingar opp mot Øyerfjellet.

Øyer har ein viktig plass i mi familiehistorie. Mor voks opp her, i Nordbygda. Ho fekk sin einaste skulegang på Vidarheim skule og arbeidde på gardane der som ung, først og

fremst på Lunke og Skjøsberg. Morfar var tømmermann, sønene hans var også i byggebransjen.

Dei siste seksti åra har eg kome til Øyer med ujamne mellomrom, og er har sett den gamle Øyer-bygda forsvinne.

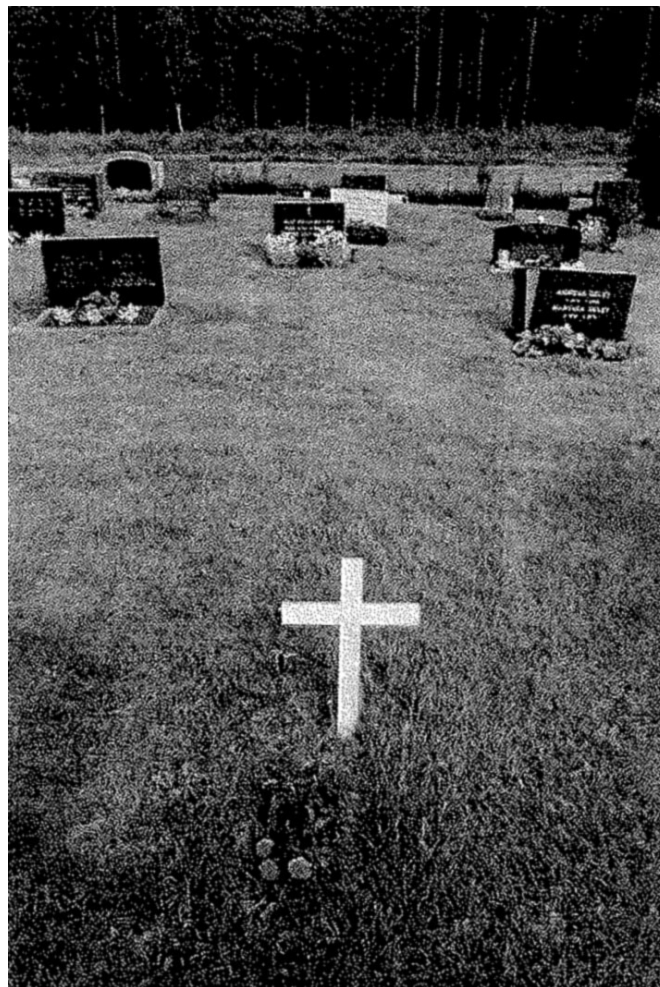
Den hadde sine klasseskilnader, men også sin identitet og sine folkelege tradisjonar. I den romslege prestegarden møtest bygdefolket framleis til polonese i jula kvart år.

Eg gjekk til morfars og mormors grav. Utsynet derifrå, mot

bygda og Lågen, minner meg om mine eigne aldrar, og om tida som går.

Den næraste familien sørger, men tante Agnes hadde levd eit godt liv og var nittitre da ho tok farvel med denne verda. Ho var ei skarp og munter lita dame, som ville at alt skulle vera i orden, ute og inne. Folk skulle ha nok mat og varme klede, og så fekk dei gjera si plikt og klara seg som best dei kunne!

Så steig eg inn i orgelmusikken og sat der saman med familie og bygdefolk og venta på at seremonien skulle begynne. Presten Øyvind Sagedal kom inn frå sakristiet. Kyrkjeklokkene ringte. Sagedal er radikal debattant og Palestina-aktivist, men først og fremst er han presten til Øyer, som ein sa før, ein prest som er saman med bygdefolket i glede og sorg. Med den ro som stunda gjorde krav på, førte han oss gjennom gravferdsliturgien

GRAVFERD: Eg greip meg i å ønske eg sjølv fekk ei slik avslutning, skriv Edvard Hoem.

og landa fjellstøtt da han song veksel song med kantor, ho på orgelgalleriet, han framfor altaret.

«Snart fell det snø på Øyer kyrkjegard, og i skogane i det som var mors barndomstrakter»

Da vi kom ut på kyrkjegarden skjedde det som eg seint vil gløyme. Kista vart senka, og presten kasta på tre spadar med jord. Så sa han: – No skal vi alle vera med på å fylle grava igjen. Det bør skje mest mogleg stille.

Spadane stod klare. Sønnesøner og slekt, bygdefolk og tilreisande, menn i ulike aldrar, og nokre kvinner, tok kvar sin spade og gjekk i gang. Klumpar

med halvt frosen jord, stein og sand, fylte grava. Folk skifta på, og etter ti-tolv minutt var grava kasta igjen,

kransane vart lagt på toppen, og vi song dei to siste versa av «Deilig er jorden».

Attfyllinga av grava var ein del av gravferdsseremonien. Eg greip meg i å ønske eg sjølv fekk ei slik avslutning. Ei kiste som står i ei open grav under open himmel, utsett for regn og snø, gjer det vondt å gå ifrå. Jorda skal gøyme den døde, og vi som enno lever, skal pakke den

døde inn. Seremonien i Øyer vida seg ut til eit gripande vitnemål om fellesskapet blant dei levande, da grava var fylt og klokkene ringte for siste gong for Agnes Nylund.

Sagedal har skikken frå Møsstrand i Telemark. Menighets-rådet har godkjent opplegget. Dei etterlatne kan velja om dei vil ha denne fremgangsmåten. Fleire og fleire vil det.

Snart fell det snø på Øyer kyrkjegard, på brattene og i skogane i det som var mors barndomstrakter. Dei som var unge på Skjøsberg og Lunke, på Olstad og Mæhlum da eg kom hit første gong, er blitt utgamle eller er gått bort. Tante

Agnes kviler i ei attfylt grav. Alt er i orden ved Øyer kyrkje, ute og inne. Dét ville tante Agnes ha likt.

Edvard Hoem
forfattar og skribent

Edvard Hoem, *Klassekampen* (2013)

Tekst B

Lørdag 6, september 2014

POETISK PRAKSIS**EG BEKLAGER;
MEN EG HAR DET GODT**

5 Eg beklager, men eg har det godt
Eg sykla ut til sanddynene, solnedgangen
Den fredelege kvelden der kveldssolstrålene
lyste opp toppen av alle lange tynne strå
bortover sanddynene medan graset og tiriltunge
og sand og gullbasser låg i skygge

10 Eg beklager, men eg veit om alt det fæle
og har likevel vore ute og hatt det godt
Sola som sakte gjekk ned over
det blikkstilte havet
Den dirrande søyla av rødt lys
som stod der i sjøen som ei helsing frå Munch
og Gud og mine ungdoms forelska plakatar

15 Eg er lei meg, men eg kan ikkje anna enn
vera så inderleg glad
Då eg hadde ete og drukke og sett og tenkt
gjekk eg bortover verdas vakre stiar
i slyngande bogar av musikalske svingar
mellom blomar og strå og humlemildt liv

20 og så!
tre hegrar inn frå furuskog og over knausane
og like inn i solnedgangens lysande himmel
og streif av skyer og gull

25 og eg visste brått at nett slik som dette
er det når alt er over
å sveva inn i ein stor og lysande fred

Eg tømde mi lerke og hjarta song
og eg bøygde meg mot sanden og sa
eit einaste enkelt og hemmeleg ord

Helge Torvund, *Klassekampen* (2014)

Blank page
Page vierge
Página en blanco

2. Analyser og samanlikn dei to tekstane nedanfor. Peik på fellestrekk og skilnader mellom dei to tekstane. Vis samanhengen mellom kontekst, mottakargruppe, formålet med tekstane og litterære og språklege verkemiddel.

Tekst C

PC-en ut av klasserommet

Skole. PC er et godt arbeidsverktøy. Men det er også et distraksjonsverktøy.

Kronikk

Oddbjørn By Forfatter av Memo og norgesmester i hukommelse.

Publisert: 1. apr. 2012 23 17 Oppdatert: 01. apr. 2012 23 17

Læring på skolen, og konkurranser i hukommelse handler om mye av det samme. I begge situasjoner skal man prøve å huske det man lærer eller observerer. Som hukommelsesmester får jeg ofte spørsmål om hva jeg mener om opplegget på skolen. I dag vil jeg dele noen synspunkt på bruken av PC.

Først av alt: Det finnes mange fordeler med å bruke PC. En fordel er at elevene får variasjon. Når vi skal lære mye teori kan variasjon gjøre det enklere å ta til seg kunnskapen. Det er også nyttig å mestre dataprogrammer før man skal ut i arbeidslivet. Men det er forskjell på arbeid og læring.

PC er et godt arbeidsverktøy. Men det er også et distraksjonsverktøy. Som læringsverktøy kan det fungere. Men folk som gikk på skolen før dataalderen gjorde det ikke dårligere enn dagens elever.

Glorifisert skrivemaskin?

Å unngå distraksjoner er viktig for å lære godt. PC på pulten under vanlig undervisning kan ødelegge for konsentrasjonen og dermed hukommelsen. Bruken av PC har ikke bare distraksjoner gjennom Internett. Også programmer på PC-en kan bli fristende. Dess mer PC-en blir

brukt på skolen, dess flere andre ting må vike. Sannsynligvis lærernes undervisning også. Man kan si mangt om den, men nå er det nå engang slik at læreren ofte er klasserommets fremste ekspert på faget. Dessuten er det læreren som lager prøvene. Ikke Wikipedia, Google eller et program på PC-en. De fleste lærere formidler gjennom undervisningen hva som er viktig å kunne.

Hva venter på universitetet?

Stor bruk av PC på skolen kan være en bjørnetjeneste for elevene. På høyskole og universitet venter en annen hverdag. Også der er PC-en nyttig til gloselæring, oppgaver og andre situasjoner. Men det er først og fremst forelesningene og pensumbøkene som gjelder. Har du satset dine kort på forelesninger og pensumbøker har du god sjanse. Sensor på eksamen gir blaffen i hva du har googlet. Og på muntlig eksamen er du hjelpeløs uten at du husker pensum. Sensorer elsker det som står i pensumbøkene. Det er godt mulig at sensor eller foreleseren har skrevet pensumboken selv.

Det er også forskjell på arbeid og læring. PC er først og fremst et arbeidsverktøy. Hvor stor

verdi har egentlig PC-bruken på ungdomsskolen senere i livet?

Lesehastighet

PC åpner helt klart for muligheter til å lære på mer spennende måter. Men når det gjelder selve lesingen av tekst, så viser Nielsen Norman Groups undersøkelser at lesehastigheten på Kindle og iPad er 6 til 10 prosent langsommere enn på vanlig papir.

La oss være realistiske. Å ha tilgang til PC skaper ofte mer distraksjoner enn uten PC. Det arbeidet du ikke får gjort i skoletiden er dobbelt så vanskelig å få gjort på fritiden. Når du først sitter i et klasserom er det bedre å få oppgavene gjort enn å bli fristet til andre ting. Det er mye forlangt at tenåringer skal ha selvdisiplin på nivå med telemarksbataljonen – og klare å unngå Facebook, spill nettaviser og andre distraksjoner – når PC-en står der. Nesten alle lærere jeg har snakket med rundt i landet er veldig bekymret over utviklingen. Og tenk hvor mye penger som går med på datamaskin til hver enkelt elev. Penger som heller kunne blitt brukt til å følge opp elever som sliter. Eller andre ting som har bedre effekt enn datamaskiner.

[...]

Hvor er resultatene?

Med gode karakterer kan du bli nesten hva du vil. Får du dårligere karakterer blir valgene begrenset. Eller du må bruke måneder og år på å forbedre karakterene til å komme inn på

studiet du ønsker. Måneder og år du kunne brukt på reising, folkehøgskole eller hva du vil. Utstrakt bruk av PC har ikke gitt gode nok resultat. Det kan virke som at kommersielle krefter har tatt knekken på sunn fornuft.

Avgrenset bruk er trolig best. Bruk gjerne PC, men ta den ut av klasserommet. Bruk heller et skikkelig PC-rom, eller ta den frem ved behov.

Oddbjørn By, *Aftenposten* (2012)

Tekst D

Du lever bare én gang

For moderne, digitale familier er selv bilturene individuelle etapper.

ESSAY
Jan Inge Reilstad

Fem på ferie til Andalucia. Vi hadde gledet oss lenge. De tre ungdommene på 14 og to x16 hadde alle avstått fra å medbringe datamaskiner og padder, ferien skulle være litt mer IRL (in real life) – men mobiltelefonene var jo med. Super-smarte som Iphone4s og Samsung Galaxy-versjoner. Nylagde spillelister. Ørepropper.

I bilen en av de første dagene, på vei inn til Almunécar, etter at jeg høylytt irriterte meg, for det som følte som n'te gang, over mobiltastingen og selvfotoferingen ute og inne og overalt, fortalte jeg om et spesielt medieøyeblikk i egen ungdom hvor jeg tok meg selv i et sterkt eksistensielt behov for å være IRL – som knapt fantes som begrep på den tiden, hvor det bare var tv-en som følte reelt livssugende. Jeg satt alene i kjellerstuen og så på en film, men fikk følelsen av at jeg ikke levde, at det var nok passivt input nå, slo over på Dagsrevyen, for tilkobling til verden, men

fikk snart samme følelse. Skrudde av tv og på det massive Pioneeranlegget, men snart kom samme følelse. Så av med stereo og opp med boken, helt sikkert en god roman, før det gikk på samme måte med den, og jeg husker godt at jeg tenkte: Kan jeg virkelig ikke bare sitte her og slappe av og tenke over livet og være i meg selv, satte meg til og skrev mediehendelsen ned...

De tre i baksetet lo litt av historien, pliktskyldigst hørtes det ut som. Kan unge ha slike opplevelser i dag?

Vel hjemme påberopte jeg meg intervju med ungdommene om deres medieferie. Med deres egne ord virket det knapt som de var på nett, og bare sjelden brukte smarttelefonen til noe som helst. To av dem er mest av alt sosiale mediebrukere med Facebook som mediesenter, den siste mer kunnskapssøkende enn relasjonssøkende – en nettsurfende googlist, med lett Asperger-diagnose. To web 2.0 altså, og én web 1.0.

Nettsurferen fortalte for eksempel at han hadde

HVA ER PRIVATLIV?
Privatlivet har aldri vært mer eksponert.
Er det så farlig?

kjørt med Street View over Gibraltar på Google Maps, og kjente nærmest igjen de enkelte apekattene da vi ankom IRL. For de nettverksorienterte var Facebook fortsatt stedet, men de mer bildesentrerte applikasjonene ble stadig viktigere (Vine, Instagram, Snap Chat, Kick Messenger) – kun to bilder ble lagt ut med apekatt på hodet. Holdningen var enkel og som følger: «nå eg va mindre va eg dumme å la ud ting på fb, nå e det merr å liga sider så du kan følga». De mente at alle deres venner hadde mediebruk som dem selv, som kan forkortes til: Facebook og bildedelingsmedier 24/7 på smarttelefon.

Fra mitt lett observerende ståsted så mediebruken mye mer omfattende ut: selv bilturene var individuelle etapper, trøkket sammen i en halvdau Ford Focus ble også den kronglete og meget usedvanlige naturopplevelsen av en kjøretur opp til Ronda fra Mijas en parade i taus, innadvendt fraktalfamilie-not-IRL, med lukkede øyne og øreproppene i. Kafé- og restaurantbesøk startet alltid med forespørsel om Internett

og passord. Uten nett spilte de: «Subwaysurf» og «Bikerace» (de sosiale mediebrukerne), «Guess the Brand» og «Guess the Place» (nettsurferen). Med nett var de gjerne inno­m tv2.no og vg.no. men etter at de hadde sjekket sine favoritter: Man U, den andre Liverpool og Tour de France, helst rett på Facebook for jenta. Vi nektet dem telefonbruk under selve maten, til en del munnhuggeri med potensial for IRL. Deres tyngste argument var at det var så kjedelig å vente på maten. Ingen av dem angret imidlertid på at de ikke hadde tatt med datamaskin, det ville gått ut over brunfargen, mente de, selv om det hendte de på stranden klagde på solen, og heller oppsøkte en trådløs strandkafé. Mye tyder på at de faktisk ikke trenger datamaskinen annet enn til skolearbeid, som jo ofte også kommer i kategorien kjedelig. Vel, tv-serier finnes, og konsumeres gjerne individuelt på dataskjerm på rommet hjemme.

Hashtag # dulbeg: Bildet av flere skotupper i ring indikerer at mange sitter tett sammen og er hypersosiale. Videoen fikk 6700 likes på et blunk, før den ble slettet. Hashtag # dulbeg står for «du lever bare én gang».

Rett før vi reiste på ferie laget en av guttene en seks sekunders videosnutt på Vine; bilder av flere skotupper i ring som indikerer at mange sitter tett sammen og er hypersosiale, så kommer en person inn og det viser seg at det bare er han som sitter alene på badet og filmer en herreløs skotuppring, en loner med sosiale medier som IRL.

Han publiserte den under Hashtag # dulbeg. Videoen fikk 6700 likes på et blunk, før den ble slettet. Vine er et temporært sosialt bildemedium publikasjonene ligger gjerne noen dager heller enn noen sekunder, slik som for eksempel på Snap Chat, men slettes alltid etter en viss tid. Hashtag # dulbeg står for «du lever bare én gang». Hashtag'en indikerer metaperspektiv på engasjement og livskvalitet. Videoen indikerer selvironi og distanse til egen mediebruk.

[...]

Du kan ikke gå ned i samme elv to ganger, sa Heraklit for 2500 år siden. Du kan ikke gå ned i samme elv én gang, sa imidlertid Georg Johannesen for 25 år siden. Men med internett og de nye mediene kan man kjøre over Gibraltar tusen ganger, når man vil og hvorfra man vil. Det kan selvsagt komme til å bety at mange ikke vil gå ned i noen elv noen gang – eller føle lokal tilhørighet eller beherske noen som helst lokal offentlighet. Men det kan også medføre at

den fysiske verden blir enda mer reell. Når internettets fiktive medie­verden er blitt så mangfoldig og virkelighetsnær, vil elvene etter hvert kanskje bli tiltrekkende slik de var for Buddha – som kilde til nærvær og virkelighet, når de digitale *natives* endelig slipper taket i medieplattformene og lar seg falle ned IRL.

Det er altså ikke bare grenseoppgangene mellom det private og offentlige som må gås nøye og ettertenksomt opp hver eneste dag fremover, også grenseoppgangene mellom selvet og kroppen er blitt utydelige, ikke minst for de unge. Kroppsliggjøringen av verden er utvilsomt blitt vanskeligere og viktigere, i dag ganske sikkert en sterkere opplevelse enn den jeg i min tid hadde. Den krever imidlertid at de unge må være smartere enn sine smarttelefoner, ha kollektiv identitet sterk nok til oppbyggelige Google-søk, ha selvfølelse nok til menneskelig status på Facebook. Det spørs om det hjelper med Odysseen og fortellingen om hvordan Odyssevs opplevde sirenenes sang, selv om han ganske sikkert hadde brukt hashtag # dulbeg om han hadde fått oppleve web 2.0.